Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON E-SELVITYKSEEN KOMISSION YRITYSTEN KESTÄVÄÄ HALLINNOINTIA JA ASIANMUKAISEEN HUOLELLISUUTEEN PERUSTUVAA YRITYSVASTUUTA KOSKEVISTA ALOITTEISTA (E-150/2020 VP)

Työ- ja elinkeinoministeriö on yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa laatinut E-kirjeen komission kestävää hallinnointia ja asianmukaista huolellisuutta koskevista aloitteista. Ministeriön vastuulle kuuluvat erityisesti asianmukaiseen huolellisuuteen eli yritysvastuuseen liittyvät seikat. Asianmukaisen huolellisuuden sääntelyllä viitataan tässä yhteydessä yrityksille asetettavaan uuteen velvoitteeseen ehkäistä, lieventää ja korjata ihmisoikeuksiin ja ympäristöön liittyviä haittavaikutuksia sekä omassa toiminnassaan että arvo- ja toimitusketjuissa.

Komissio on ilmoittanut antavansa säädösehdotuksen kestävästä hallinnoinnista, johon asianmukainen huolellisuus sisältyy, kesäkuun 2021 loppuun mennessä. Komissiolla on käynnissä aloitteita koskeva julkinen kuuleminen, jonka määräaika on 8.2.2021.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti Suomi suhtautuu myönteisesti EU- tasolla säädettävään yritysvastuuseen, joka ottaa huomioon eri kokoiset yritykset ja kansainväliset arvo- ja toimitusketjut. Kirjeessä esitetyn kannan mukaisesti EU-tason sääntelyä tarvitaan, jotta voidaan välttää toisistaan merkittävästi poikkeavien kansallisten sääntelyiden moninaisuus, joka vaikeuttaisi yritysten toimintaa sekä kansalaisten ja muiden sidosryhmien mahdollisuutta seurata ja ymmärtää yritysten toiminnan vastuullisuutta. Uuden sääntelyn tulisi perustua kansainvälisesti tunnustettuihin vastuullisen liiketoiminnan standardeihin, eli YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin ja OECD:n toimintaohjeisiin monikansallisille yrityksille.

Yritysten oikeudellisen varmuuden kannalta on tärkeää, että EU-sääntely on selkeää ja ymmärrettävää sekä mahdollistaa yrityksille keinot ehkäistä ja lieventää ihmisoikeus- ja ympäristöriskejä sekä korjata haitallisia vaikutuksia. Sääntelyn tulee olla toimivaa eri toimialoilla ja eri toimintaympäristöissä, joten liian yksityiskohtaista sääntelyä tulee välttää. Pk-yrityksiä sekä sääntelyn kohteena että osana arvo- ja toimitusketjuja on arvioitava tarkkaan huomioiden niiden erityinen asema.

Tutkimustulokset eivät osoita, että YK-periaatteiden ja OECD:n toimintaohjeiden mukaisesta toiminnasta olisi tullut yritystoiminnassa valtavirtaa. Tästä syystä on tärkeää, että vastuulliset toimintatavat saadaan laajamittaisesti käyttöön EU:ssa toimivissa yrityksissä.

Yrityksille asetettu ihmisoikeuksiin ja ympäristöön liittyvä asianmukaisen huolellisuuden velvoite on voimassa Ranskassa, ja sääntelyn mahdollisuudesta keskustellaan Suomen lisäksi Saksassa, Norjassa, Belgiassa ja Hollannissa, jossa on voimassa olevaa sääntelyä lapsityön torjuntaan liittyen, mutta lakia ei ole toimeenpantu. Hollanti on ilmoittanut etenevänsä toimeenpanon kanssa, mikäli asianmukaisen huolellisuuden sääntely ei etene EU-tasolla. Suomen tavoitteena on saada EU-tasolle horisontaalista ja ymmärrettävää asianmukaisen huolellisuuden sääntelyä, joka pohjautuu kansainvälisesti tunnustettuihin standardeihin.

Linda Piirto
Erityisasiantuntija